

UNIVERSITETET
I OSLO

Språkbruk og terminologi i statsvitenskap

Helge Hveem

Professor emeritus

Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo

Innlegg på Språkrådets konferanse NHH 26.11.2013

Statsvitenskap i Norge

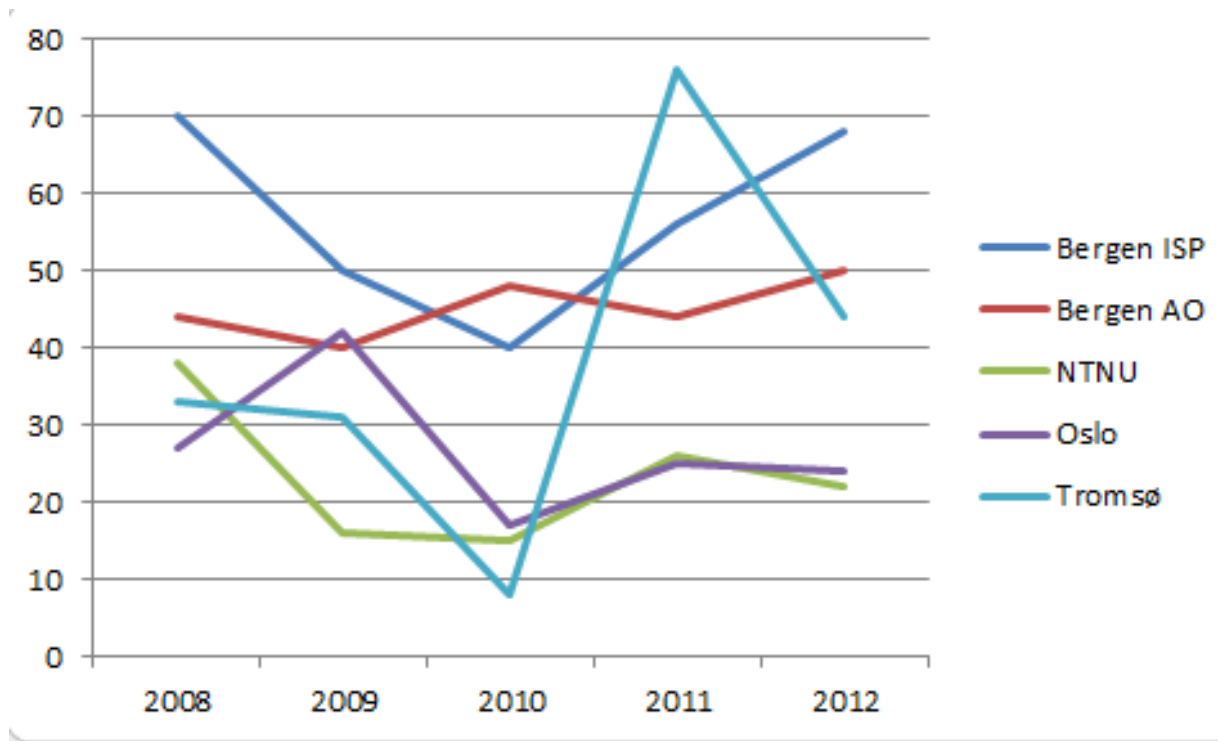
- Relativt ungt fag, det første faget kun ca 1947, det første formaliserte instituttet i Oslo i 1950-årene
- Nå fem institutter ved de fire eldste/største universitetene + en rekke undervisningstilbud og vitenskapelig ansatte i statsvitenskap på høyskoler
- Til sammen 200 + vitenskapelig ansatte innen statsvitenskap ved alle universiteter og høyskoler
- Betydelig internasjonal faglig deltakelse, det aller meste innen engelsktalende verden
- Eget nasjonalt fagråd

Spørsmål

- Hva er norske statsviteres profil når det gjelder valg av publiseringsspråk?
- Hva slags praksis viser de statsvitenskapelige instituttene når det gjelder pensumspråk?
- Har institusjonene en språkstrategi?
- Hva er politikk og praksis når det gjelder å befeste og utvikle fagterminologi på norsk?

Andel publikasjoner på norsk,%

Norskbruk i undervisning: % av pensum på norsk*

	ISV Oslo	ISS NTNU		
BA Hø 2011		22		
BA Vå 2013	47	24	Store variasjoner, noe mer norsk på innføringskurs	
MA Hø 2011		4		
MA Vå 2013	28	16		

* Ikke helt sammenliknbare tall pga. forskjellig tallmateriale:
andel av *sidetall* for ISV Oslo, andel av *publikasjoner* for ISS NTNU.

Har institusjonene en språkpolitikk?

- Offisielt JA, på universitetsnivå og for Samfunnsvitenskap Oslo på fakultetsnivå
- Eks. NTNUs styrevedtak mars 2009; blant «Allmenne prinsipper» er: «Universitetet har et særlig ansvar for å bidra til å utvikle norsk språk og norsk fagterminologi»
- Og U i Oslo sept 2010, som overordnet prinsipp: «Språkpolitikken ved universitetet skal utformes slik at den ivaretar og utvikler bruk av norsk språk og fagterminologi»

Men: praksis er frivillighet, ikke hierarkisk styring

- Instituttene har knapt noen strategi for språkbruk, det kan forklares ved
 - at de også skal bidra til internasjonalisering av undervisningen (utenlandske studenter m.m.)
 - at publiseringspråk overlates til den enkelte
- Konklusjon: Den enkelte ansattes holdninger avgjør valg av så vel pensumspråk (ut over en oppfordring om å velge norsk på 1000-nivå) som publiseringspråk (der fritt valg er gitt)
- Også å utvikle norsk fagterminologi er en privatsak

Et mulig unntak: (Nordisk) Statsvitenskapelig leksikon

- Nyskrevet av skandinaviske forfattere 1996-97, ny utgave på vei (Universitetsforlaget)
- Et (dog ikke eksplisitt uttalt) ønske om å 'nordifisere' engelske (og andre) fagtermer
- Anglismer forekommer (selvsagt) ofte, men mange er like gjerne allment internasjonaliserte (europeiserte) begrepsord med basis i de klassiske språk
- Se for eksempel: En egen 6 siders ordbok bakerst i bindet der mye brukte engelske ord gis en norsk/nordisk oversettelse

Språkpolitisk innstilling for og holdningsundersøkelse ved UiO

Hveem-utvalgets innstilling i 2006 følger opp Språkrådets strategi for parallellspråklighet og foreslår konkrete tiltak for UiO; influerte også noe på Universitetsrådets anbefalinger 2007

Hele innstillingen med vedlegg kan leses på:

www.uio.no/om_uio/innstillinger/06/sprakpolitikk/

Holdningsundersøkelse via Questback blant alle 3600 vitenskapelig ansatte (svarrate 48%) og et representativt utvalg (totalt 5500) av alle studenter (svarrate 32).

Vitenskapelig ansattes syn på språkbruk i undervisningen

2.13. Undervisningsspråket skal i all hovudsak vere norsk på lågare grads nivå, medan engelsk (eller eit anna framandspråk) blir brukt på høgare grads nivå.

	Prosent
Heilt einig	17
Nokså einig	38
Inga meining	5
Nokså ueinig	24
Heilt ueinig	15
Svar (=100%)	1736

2.20. Det bør etablerast spesielle insentiv for utvikling av fagterminologi på norsk.

	Prosent
Heilt einig	18
Nokså einig	27
Inga meining	14
Nokså ueinig	26
Heilt ueinig	16
Svar (=100%)	1741

Jus	Med/ OD	HF/TF	MN	SV/ sentra	UB/ musea	LIV
26	12	29	10	15	21	32
24	28	30	23	26	25	30
23	16	13	11	14	21	11
15	27	19	34	27	21	15
12	18	10	21	18	14	13
78	382	396	472	235	73	94

3.10. Finst det etter di meining eit etablert fagspråk (fagterminologi) på norsk innanfor fagfeltet ditt?

	Prosent
Ja	51
Til ein viss grad	41
Nei	7
Inga meining	1
Svar (=100%)	1740

3.11. Beherskar du sjølv dette fagspråket?

	Prosent
Ja	75
Til ein viss grad	16
Nei	4
Inga meining	5
Svar (=100%)	1714

3.12. Om du meiner at det finst eit slikt fagspråk etablert, er du sjølv aktiv i diskusjonar omkring fagterminologi med kollegaene dine, med fagfeller utanfor instituttet ditt eller i andre samanhengar?

	Prosent
Ja	21
Til ein viss grad	33
Nei	38
Inga meining	8
Svar (=100%)	1682

Konklusjoner om statsvitenskap

- Instituttene som helhet er tilnærmet 'parallell-språklige' i sin publiseringspraksis, men valg av publiseringsspråk er helt overlatt den enkelte
- Universitetsledelsens vedtak – gjennomføres de?
- Det foreligger en henstilling om å bruke norsk i pensum på innføringsnivå i BA og også senere, mens engelsk til dels oppfordres brukt på MA nivå
- Ingen institusjonell og liten personlig ansvarfølelse for utvikling av norsk terminologi, delvis grunnet internasjonaliserings- og karrierepresset